

є «Щоденник вражень», який може заповнюватися або у довільній формі, або за планом, що запропонує викладач. Ще однією формою самостійної роботи є підготовка усних повідомлень, проблемно-дискусійних та особистісно-орієнтованих за змістом, наприклад: «Шоу на сцені та телеекрані», «Екранна музика як спосіб впливу на глядача», «Роль музики в документальному кіно: міра правди», «Класична музика в телерекламі: плюси і мінуси», «Мій улюблений музичний кліп» та ін. Такі та інші завдання не лише сприяють формуванню умінь аналізу музики у творах аудіовізуальних жанрів, а й загалом посилюють інтерес студентів до навчального процесу, обумовлюють подальший розвиток музичного сприймання, розширюючи музично-слуховий та візуальний досвід майбутніх фахівців.

У процесі виховання продюсерів необхідно донести до студентів думку, що при аналізі деяких сучасних екранних форм не будуть «працювати» підходи і категорії класичної естетики, а також традиційні механізми сприйняття творів мистецтва. При цьому студент повинен відчутти і сприйняти на власному досвіді, що експресивна видовищність таких форм націлена, насамперед, на розкриття багаторівневої екранної образотворчозвукової драматургії. Опанувавши різні підходи в аналізі та художній оцінці сучасних екранних форм (в тому числі, їхнього звукового образу), студент-продюсер зможе виробити власні естетичні принципи, які дозволять йому не лише якісно виконувати свою роботу в складі творчої групи, але і зробити свій високопрофесійний творчий внесок у сучасне мистецтво.

*Степанова Людмила Павлівна (Stepanova Lyudmila),
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії та методики музичної освіти, хорового співу
і диригування НПУ ім. М.П. Драгоманова
(м. Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БАГАТОГОЛОСНОГО СПІВУ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО ПІСЕННОГО ФОЛЬКЛОРУ

Дедалі більшої актуальності у наш час набувають питання особистісного становлення дитини, її творчої самореалізації, «формування у неї активно-пізнавального, творчого ставлення до реального світу,

уміння успішно орієнтуватися у всьому розмаїтті предметів та явищ, озброєння способами діяльності, стратегіями мислення» [1, с. 4].

Б. Теплов вважав, що в кожному виді музичної діяльності – сприйнятті, творчості, виконавстві – окрім основних музичних здібностей розвиваються музичне мислення, увага, пам'ять, емоції, творча уява тощо [4]. Ґрунтуючись на висновках Б. Теплова та результатах проведеного нами експериментального дослідження розвитку поліфонічного слуху молодших школярів можемо зазначити, що успіх розвитку музичного слуху великою мірою залежить від урахування закономірностей сприйняття багатоголосної музики.

Зважаючи на це, видається логічним для формування навичок багатоголосного співу школярів звернутися до української народнопісенної творчості з її традицією багатоголосного співу. Дитячий музичний фольклор забезпечує нерозривний зв'язок з мовою, рухом і грою, що відповідає дитячій психології.

На світовий фольклор спирався і К. Орф в остаточній версії «Шульверка». Він керувався тим, що майже всі фольклористи відзначають інтонаційну і змістовну подібність жанрів дитячого фольклору та інтонаційну формульність календарно-обрядових пісень, яка допомагає дітям швидко і надовго запам'ятовувати їх.

На народнопісенному музичному матеріалі з опорою на давні музичні традиції виховував учнів З. Кодай, який вважав, що багатоголосний спів та розвинуті слухові навички сприйняття наближають до світових шедеврів навіть тих, хто не володіє жодним з інструментів, а колективне виховання є суттєвою допомогою на початковому етапі музичного навчання. Саме тому він вважав за необхідне покласти в основу початкового музичного виховання дітей народні дитячі пісні, які спроможні привести їх до сприйняття краси музичної класики [2].

Формування навичок багатоголосного співу неможливе без сформованих навичок, знань та умінь слухового аналізу, – тобто, без розвиненого музичного слуху, зокрема звуковисотного, гармонічного, внутрішнього, поліфонічного. Б. Теплов вважав, що вирішальною для розвитку гармонічного слуху є робота над поліфонічною музикою, а її аналіз починається з того моменту, коли з'являється можливість розрізнити і уявляти собі в багатоголосному потоці відомі (або вивчені задалегідь) мелодії, що рухаються одночасно [4, с. 222].

Початковий досвід слухового сприйняття різних видів поліфонії в українських піснях, навички тембрально-динамічної диференціації дозволяють дітям проводити художньо-образний і слуховий аналіз поліфонічних творів. У процесі їх виконання учні усвідомлюють власні виконавські дії та намагаються здійснювати постійний слуховий контроль щодо власного виконання.

Усі типи багатоголосся, що існують в українській народнопісенній творчості (за Л. Яценком), серед яких найпростіші форми багатоголосся (гетерофонія та просте октавне двоголосся), пісні поліфонічного та гомофонно-гармонічного складу, пісні проміжного (або мішаного) складу, доцільно застосовувати при формуванні навичок багатоголосного співу школярів, починаючи з молодшого шкільного віку.

Вважаємо за необхідне звернути увагу на своєрідну форму бурдону – різновидність первісного двоголосся в українському народному фольклорі, характерну для народної інструментальної музики, зокрема лірницької. Це пісні, в яких нижній голос витримується майже весь час на одному звуці. Ці різновидності найпростіших форм багатоголосся доцільно використовувати в роботі з молодшими школярами над контрастною поліфонією, залучаючи дітей з обмеженим діапазоном голосу [3].

Отже, проблему відповідного музичного навчального репертуару для формування навичок багатоголосного співу школярів можливо вирішити засобами українського пісенного фольклору на будь-якому віковому етапі.

Використані джерела

1. Біла І.М. Психологія дитячої творчості. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/>.
2. Кодай З. Избранные статьи. Москва : Сов. композитор, 1982. 288 с.
3. Степанова Л. П. Поліфонічне багатоголосся українського музичного фольклору як підґрунтя виховання поліфонічного слуху молодших школярів // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. : [зб. наук. праць]. Київ : НПУ, 2010. 219 с. Вип. 10 (15). С.160–166. (Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти).
4. Теплов Б. Психология музыкальных способностей в 3-х томах. Москва – Ленинград : Изд-во АПН РСФСР, 1947, том 1. 335 с.